СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 226. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 28-го вересня 1936. — VOL. XLIV. No. 226. Jersey City, N. J., Monday, September 28, 1936. THREE CENTS

АМЕРИКА КООПЕРУЄ З АНҐЛІЄЮ Й ФРАНЦІЄЮ В МОНЕТАРНІЙ СПРАВІ

ВАШИНҐТОН. — За уповажненням президента Рузвелта секретар скарбу, Морґентав, видав публичну заяву про монетарний договір між Злученими Державами, Анґлією й Францією.

У цій заяві уряд повідомляє, що він порозумівся з урядом Франції й Анґлії щодо усталення курсу обміни франка, фунта стерлінґів і доляра.

Американський уряд побивався за таку угоду вже півчверта року, вважаючи її за конечно потрібну для усталення рівноваги в міжнародній обміні гроша. Американський департамент скарбу вважає угоду як великий крок уперед до замирення й усталення політичних відносин у світі.

Курс американського доляра буде захоронений фондом 2 біліонів долярів.

БОРОТЬБА ЗА ФАРМЕРСЬКУ ПОЛІТИКУ.

ОШКОШ (Висконсин). — Ґубернатор Ландон, републиканський кандидат на уряд президента Злучених Держав, виголосив кілька промов у стейті Висконсин. Він далі говорив переважно про фармерські справи, атакуючи уряд президента Рузвелта за його торговельну політику, та упевняв своїх слухачів, що ця політика була шкідлива для американських фармерів.

Тимчасом у Вашинґтоні секретар стейту Гол та секретар рільництва Волес давали публичну відповідь на промову ґубернатора Ландона, виголошену в Минеаполисі, в котрій Ландон уперше притикував фармерську політику Рузвелта. Секретар стейту заявив, що промова Ландона спирається на обманстві та що його фармерська програма скінчилася би руїною для фармерства й краю. Секретар рільництва каже, що переведення в життя програми Ландона довелоб до нової рільної кризи, що була би багато гірша, як рільна криза в 1932-гім році.

БОРОТЬБА ЗА ПОЛІТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ О. КОКЛИНА.

СИНСИНАТІ (Огайо). — Джан Т. МекНиколас, римо-католицький архиєпископ синсинатської дієцезії, видав публичну заяву, в котрій осуджує політичну діяльність о. Чарлза Коклина, римо-католицького радіового проповідника та провідника Краєвого Союзу Суспільної Справедливости.

Архиєпископ МекНиколас осуджує о. Коклина за те, що о. Коклин говорить публично про Рузвелта як про „проти-Бога" (Антихриста) та що о. Коклин взиває в своїх промовах до збройної боротьби проти диктатури. Рівночасно єпископ хвалить о. Коклина за те, що він говорить проти визиску вбогих, про несправедливість супроти робітників та лиха капіталізму.

У відповідь на цю заяву синсинатського архиєпископа Майкел Ґалеґер, єпископ римо-католицької дієцезії в Дітройті, до котрої належить о. Коклин, заявив публично, що він піддержує публичні виступи о. Коклина, а спеціяльно уступ у промові о. Коклина, в котрій о. Коклин закликав людей боротися проти повстання диктатури. Дітройтський єпископ каже, що всякий народ, що не вміє боротися проти тиранії, пропадає. Єпископ заявив теж, що о. Коклин має право виступати собі, як йому подобається, проти всякого політичного діяча, хочби навіть президента Злучених Держав.

О. Коклин видав у Філядельфії публичну заяву, що він не перестане виступати проти Рузвелта.

ПРОБНІ ГОЛОСУВАННЯ.

Ню ЙОРК. — Тижневик „Литерарі Дайджест" подає вислід четвертого обрахунку голосів, відданих у його пробнім голосуванню на президента. Досі републиканець Ландон дістав 293,972 голоси, демократ Рузвелт 185,495, кандидат „Партії Злуки", Лемке 19,632, соціяліст Томас 2,140, комуніст Бравдер 1,064.

У пробнім голосуванню, яке розвів серед своїх читачів болтиморський щоденник „Сон", віддано на Рузвелта 93,312 голосів, на Ландона 55,603, на Томаса 522, на Бравдера 266, на Лемке 1,415.

КРИТИКУЄ ЛЛОЙДА ДЖОРДЖА ЗА КРИТИКУВАННЯ ПЕРШИНҐА.

НЮ ЙОРК. — Фредерик Памер, що стояв близько команди американської армії, як вона билася в Франції підчас світової війни, відповідає в ґазетах публично на критику американського команданта, ґенерала Першинґа, яку подав у своїй книжці про війну бувший анґлійський премієр Ллойд Джордж.

Памер каже, що Лойд Джордж пише, покладаючися на свою память та не зважаючи на документи, які доказують неправдивість його слів. Він каже, що документами можна доказати, що не Першинґ не давав аліянтам вести як слід війну, але якраз Лойд Джордж своїми політичними маневруваннями.

ЗА „ВИЧИЩЕННЯ" ВЕЛИКИХ ПАРТІЙ.

Сенатор Норис з Небраски виступив з публичним протестом проти великих політичних пожертвовань на піддержку виборчих кампаній великих партій. Сенатор звернувся спеціяльно проти піддержування кампанії Републиканської Партії в Новій Анґлії великими жертвами Рокефелерів і Дю Понтів. Він каже, що великі передвиборчі жертви підривають демократичні встанови й свободу в краю, бо великі підприємства й багачі при помочі великих пожертвовань добувають собі великі впливи в партіях.

БОРОТЬБА З БЕЗДОМНИМИ СОБАКАМИ.

Вже більше як рік ведеться у Стамбулі затяжна боротьба з бездомними собаками, що стали правдивим нещастям. Псів троять, вистрілюють, виловлюють, одначе їх скількість не тільки не зменшилась, але подвоїлась. Виявилося, що ця ненадійна „песяча підмога" прийшла з тракійської провінції. Хоч воно видається дивне, але притягаючою силою є тут обильність відпадків і безчисленні закамарки. Щоби не допустити до дальшої інвазії собак, порозставляли при міських мурах живолупів, які мали виловлювати зайдів. Одного вечора скоїлась при міськім мурі жахлива подія. Зголоднілий і здичілий пес напав на живолупа. Живолупові вдалося застрілити собаку і положити трупом ще кілька собак, вкінці знеможений перевагою напасників, намагався схоронитися на мур. Однак це йому не вдалося і собаки роздерли його під міським муром на дрібні кусні.

ВИДЕРЖАВИВ ЖІНКУ.

До судової відповідальности у Варшаві потягнули зредукованого урядовця Станислава В. за те, що видержавив свою жінку товаришеві. Обі підписали умову, якою збіднілий чоловік видержавив на означений час свому багатшому товаришеві свою жінку за 200 зл. готівкою і 300 зл. векслями. До спору прийшло, коли Станислав В. упімнувся за сплату векслів. Тоді державець повідомив поліцію і Станислава В. потягнено до карної відповідальности.

ПЕРШИЙ МІСІОНАР НА БІГУНІ.

В 1935 р. вирушив о. Генрі із чина Облатів здобувати північний бігун у супроводі кільканацятьох ескімосів. Після цілорічної мандрівки дійшов недавно до мети. Це перший священик, що появився на бігуні.

ПОДРУЖА ТРАГЕДІЯ.

В Луці, пов. Городенка, Михайло Целевич у погоні за жінкою, яка втекла від нього, впав до дому Дмитра Загрійчука, і намовляв її, щоб вернулася до дому. Коли вона відмовилась, він добув багнет і кількома ударами в плечі і груди положив її трупом. Целевича арештовано.

СКОНФІСКУВАЛИ МІЛІОН ЗЛОТИХ.

Девізова комісія в Польщі одержує безвпинно звіти від надграничних митних станиць про конфіскату чужих валют, які пробували перевезти пасажири. Від часу встановлення митної контролі, т. зн. від 26. квітня н. р., сконфісковано польської і чужої валюти на поверх міліон зл. У звязку з тим ведуться карні доходження проти 200 осіб за нарушення девізових приписів.

НЕЩАСЛИВИЙ ПОПИС.

В Тернополі відбувся попис пожежних дружин на оболонях, де побудовано спеціяльні будівлі. На одній з них, триповерховій, стався нещасливий випадок. Пожежник, привязаний линвою до пояса, обірвався на височині другого поверху і, впавши на землю, зломив собі хребетний стовп. На другий день він помер.

КЛІНІКА ДЛЯ САМОВБИВНИКІВ.

Епідемія самогубств осягнула в Японії такі розміри, що уряд був приневолений відкрити окрему клініку для самовбивників. Директором цеї клініки є д-р Ріносукі Коґаяші, якого називають у Токіо „спеціялістом від самогубств". Його головним завданням є те, щоб вговорювати кандидатів на самовбивників. Д-р Коґаяші має вже деякий досвід у цім напрямі. Найкраще визнається він на „шиншу", це значить любовних самогубствах. Д-р Коґаяші веде теж окремі курси для лекторів, які вестимуть у цілім краю пропаґанду проти самогубств. Острів Ошіма, де є вулькан Міґара-Ема замкнули для туристів, бо тут залюбки кидались до кратеру закохані пари. Улюблене місце самовбивників у Токіо — це Гюза, найвища будівля японської столиці. В 1931 р. кинулось із даху цієї будівлі 18 мужчин і 7 жінок. В 1932 р. — 22 мужчин, 14 жінок, в 1933 р. — 25 осіб, в 1934 р. — 16, в 1935 р. — 20. Тепер береже цей будинок в день і в ночі поліція, а на даху поставили високу дротяну огорожу. Цього року ще ніодин самовбивник не продерся на дах.

ТРУП ЩЕЗ З ТРУПАРНІ.

В Бельську з міської трупарні пропав труп 23-літньої Марії Гадової з Зембжиць, яка померла на відпусті в Кентах. Тлінні останки Гадової хтось викрав. А цікаво, що померла не мала ні ближчої рідні, ні свояків, ні ближчих знайомих.

КАРА ЗА САМОСУД.

В апеляційному суді у Львові відбулася розправа проти Стефана Грициняка і тов. з Керниці, пов. Львів, засуджених окружним судом на ріжні кари вязниці за намагане вбивство Теодора Баса, якому закидували конфіденціональну службу в поліції. Напасники заатакували Баса палками і ножами, завдаючи йому 17 ран. Трибунал затвердив кару 3-літньої вязниці, виміреної Грициняковві, а іншим обнизив кари на основі амнестії.

НОВІ НАЗВИ ВУЛИЦЬ У ЛЬВОВІ.

Львівський маґістрат надав нові назви кільканадесятьом вулицям Великого Львова. Є це переважно назвища оборонців Львова та інших осіб, що заслужилися для польськости міста. Отже маємо вулиці майора Татара-Тшесньовського, майора Альбіна Флешара, полк. Снядовського, ґен. Тадея Розвадовського, пор. Йос. Мазановського, през. Наймана, майора Ідзіковського й інших. Про якусь українську назву вулиці не було навіть бесіди, хоч українці творять пяту частину мешканців міста.

ЗАГАДОЧНА СМЕРТЬ УРЯДОВЦЯ.

Жінка міністерського урядовця Рачинського у Варшаві повідомила свого часу поліцію, що її чоловік відобрав собі життя. Одначе після похорону Рачинського влада дістала довірочне повідомлення, що його вбито. Переведено ексгумацію тіла й секція виказала справді, що Рачинський згинув насильною смертю. Арештували Рачинську під закидом, що вона вбила свого чоловіка.

ОЛЕНЬ НАПАВ НА АВТО.

В Семигороді трапився такий випадок. Один автомобіліст, що їхав у ночі, побачив раптом у світлі свого рефлектора оленя. Олень стояв по середині вулиці, не прочуваючи небезпеки, та зовсім не мав наміру втікати. Щоби приневолити оленя зійти з дороги, погасив шофер свої рефлектори. Наслідок був такий, що олень заатакував авто і рогами розторощив холодільню. Щоб вимінути дикі напади, шофер залучив задний біг і віхав до придорожного рова. Щойно тепер покинув олень, урадований успіхами свого нападу, поле бою. З одного рога, що його олень стратив при нападі, пізнали, що це був величезний шестирічний самець. Авто потерпіло притім теж чималі шкоди.

ЯПОНЦІ ПРОТИ ЛАТИНКИ.

Японський уряд відкинув проект латинізації японського письма, яку приготовила спеціяльна комісія, а предложив міністер освіти. Нема ніяких виглядів, щоб цей проект перейшов, бо не тільки члени уряду, але й уся преса та публична опінія поставились до нього неприхильно.

ЩАСТЯ БЕЗ КУЛЬТУРИ.

На південній частині Тихого океану знаходиться архипеляґ Трістан да Кунга, що складається з 3-х більших островів і кільканацятьох маленьких скалистих острівців. Люди живуть тільки на островах більших, що не перевищають простору 100 кв. км. Є це переважно втікачі з ріжних країв, що схоронилися тут перед світовим гамором і ріжними благодатями культури. Є їх небагато, 169 осіб, з того 93 мужчин і 46 жінок. Вони не знають грошей, ні судів, ні вязниць. Живуть серед гарної природи й почуваються щасливими.

ФРАНЦІЯ СХОДИТЬ ІЗ ЗОЛОТОЇ СТОПИ

ПАРИЖ. — Франція, яка в останніх місяцях знайшлася була у фінансових клопотах, проголосила, що відступає від золотої стопи. В останніх днях золото з Франції почало втікати. Після бурливих нарад у міністерстві фінансових справ французький уряд рішив наложити заборону вивозу золота і вслід за тим оголосив обниження вартости франка на одну третину.

ЕСПАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ УТІКАЄ.

ПАРИЖ. — З Буенос Айрес доносять, що внаслідок натиску революційних військ положення в Мадриді стало безладне. Президент Азаня, який представляв умірковано-ліві настрої, звернувся до арґентинських властей, щоб позволили йому схоронитися на арґентинському кораблі. Йому загрожує небезпека з боку крайно-лівих елементів.

ЖОРСТОКІ БОЇ В ЕСПАНІЇ.

КАСЕРЕС (Еспанія). — Наступ революціонерів на Толедо і Мадрид, з огляду на відчинення шлюзів на ріці Алдрич, припинився. Вода перервала комунікації революціонерів і витворила для них прикре положення. Сам головний командант революційних військ, ґен Франко, подався на фронт, щоби провірити положення. Революційні літаки бомбардували Більбао і вбили 120 осіб. У відплату червоні загони вивели 60 арештованих фашистів і їх на вулиці розстрілили. Сподіваються скорого упадку Більбао.

ҐІБРАЛЬТАР. — У Ронді, малому містечку на півдні Еспанії, червоні, заки здали місто, замордували 800 осіб, що були прихильні революційному урядові.

В ПАЛЕСТИНІ ЛЛЄТЬСЯ КРОВ.

ЄРУСАЛИМ. — Між арабськими повстанцями й анґлійськими військовими відділами вивязалася біля Єнін боротьба, в якій убито 54 арабів. Були теж випадки по анґлійському боці. Більша частина арабів, в числі 41, згинула від літакових бомб. Решта від крісових куль.

ЯПОНЦІ ВИКАЗУЮТЬ ХОЛОДНУ КРОВ.

ШАНҐГАЙ. — Японці, які висадили свої війська в околиці Шанґгаю як протест проти скритих убивств японців на території Китаю, здержалися від дальшого походу. Вони забрали частину військ назад, як теж деякі їх кораблі подалися на повне море. Анґлійський амбасадор у Токіо дістав запевнення від уряду, що Японія буде діяти розважно.

ПРОТЕСТ ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ В БЕРЛІНІ.

ПРАГА. — Чехословацький уряд вніс через свого посла в Берліні протест проти промови Ґебельса в Ніремберґу. Ґебельс сказав, що на території Чехословаччини будують летничі майдани, з яких російські літаки моґтимуть атакувати Німеччину.

ТАКОЖ РУМУНІЯ ПРОТЕСТУЄ.

БУКАРЕШТ. — Румунський уряд також вніс у Берліні протест проти промов Ґебельса і Розенберґа, які сказали, що Чехословаччина на останній конференції Малої Антанти зуміла румунському міністрові Антонеску накинути свою волю. Одначе в Румунії панує така прихильність до Німеччини, що навіть самі румунські часописи відмовилися помістити цей протест.

РЕВОЛЬТИ В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА. — Револьти в околицях Замостя, Грубешова і Томашева, в яких згинуло пять селян і один поліцай, продовжуються. Польський уряд старається здушити всі відомости про ці розрухи й старається подати інші причини про їх вибух. Фактично причиною вибуху є страшна нужда в Польщі й домагання селян якоїсь полекші. Уряд почав розглядати аґрарну реформу та приготовляти великі земельні посілости для парцеляції.

АНТИСЕМІТИЗМ В ІТАЛІЇ.

РИМ. — Роберто Фаріначі, бувший ґенеральний секретар фашистівської партії, помістив у „Режіма Фашіста" статтю, в якій закидає жидам, що вони своєю переворотною політикою прямують викликати у світі безлад.. В Італії є всього 40,000 жидів, отже фактично там нема внутрішніх причин до антисемітизму. Колиж протижидівські статті там усетаки появляються, то, як пише „Режіма Фашіста", це тому, що жиди є в засаді вороже наставлені до фашизму й піддержують всюди комунізм.

БОЛЬШЕВИКИ УДАЮТЬ ВІДВАЖНИХ.

МОСКВА. — Советський маршал Ворошілов знову виголосив промову, в якій знову сказав, що „Совєти готові стрінути ворога на кожному місці й зміряти з ним свою силу".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc,
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of tl Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ТЕРОР У СТРАЙКАХ І ЛОКАВТАХ

В один і той самий день ґазети подали дві вістки про ту саму справу, важну для громадського життя в Америці, про справу безпеченства підчас страйків і локавтів.

В Ню Йорку, при нагоді відкриття нового академічного року в Колюмбійськім університеті, його президент, д-р Николас Ботлер, заговорив до студентів і професорів про страйк ґазетярів у Сієтлі, в стейті Вашинґтон, отже на другім кінці широкої Америки, закидуючи між іншим розведення терору ґрупою людей. Він не сказав, кого він розуміє під цею ґрупою людей, що розвела терор, але всі зрозуміли, що він мав на думці провідників робітничої юнії.

Того самого дян ґазети принесли з Вашинґтону вістки про переслухання, які ведуться у Вашинґтоні перед спеціяльним комітетом сенаторів у справі діяльности шпигунських та страйколомних аґенцій. Свідками виступали ріжні страйколоми й шпигуни проти робітників, а їх зізнання відносилися якраз до питання, хто саме викликує терор підчас ріжних клопотів між фабрикантами й робітниками. Свідки зізнавали, що так звані компанійні сторожі, себто люди, наняті нібито для береження добра підприємств підчас страйку й для захорони страйколомів, самі навмисно починали ріжні заворушення та нищили маєток підприємств, до котрого вони були наняті.

Викрито підчас зізнань не тільки цікаві факти такого терору, але ще цікавіші мотиви для нього. Підчас одного молочарського страйку, наприклад, ці наймлені „сторожі" самі перевертали вози зо страйколомами, щоби підприємці набрали враження, що ситуація дуже напружена, й зо страху наняли більше таких „сторожів". В іншім страйку „сторожі" самі спровокували зо страйкарами бійку, в котрій згинули три особи. В іще іншому страйку такі „сторожі", заняті як страйколоми, відкрили рури з парою й парили страйкові пікети. Підчас молочарського страйку в околиці Питсбурґа „сторожі" дістали від свого заряду приказ побивати страйкарів. Коли один сенатор спитав свідка, що за ціль була цих побоїв, він сказав отверто: „Певно, щоб викликати бійку".

Слідство не лишило найменшого сумніву, що терор підчас страйків і локавтів викликують передовсім наймлені підприємствами „сторожі". Цей терор має на ціли з одного боку викликати в громадянстві симпатію для підприємства, буцімто нападеного бандитськими робітниками, а з другого боку зробити на підприємство враження, що ситуація дуже серіозна та що для належної оборони треба наняти ще більше таких „сторожів".

Розкриті річи, щоправда, були вже відомі людям, що слідять за робітничими справами, але сенатори зробили добре, що своїм слідством розкрили очі тим, які живуть із закритими очима, а між яких попадають навіть голови університетів.

ЩОБ УВІЙШЛО В КРОВ І ДУШУ НАШУ

Пережив наш нарід, от хочби в останніх десятиліттях, багато величнього й траґічного, багато хвиль слави й упадку, і все те окупив міліонами жертв у людях. Про ті події є вже багато споминів очевидців. Є зібраних багато фактів і багато цифр. Знаємо, як пише Юрій Липа в тижневику „Обрії", про наші походи, перемоги і невдачі, про окремі злі й добрі факти. Але чи це є вистарчальне? — питається нас Липа. І стверджує, що все те, що передає українська мемуаристика, ввійшло в кров і душу учасників того всього, що описане в спогадах. З тих спогадів годі загалові відчути всі ґами почувань тих, що ті важні історичні хвилі переживали. А ті почування повинні стати безсмертними. Вони не повинні відходити до гробу разом з тими, що їх відчувають, бо ці почування — це історія крови, крови, пролитої для України. А засоби мемуаристики заплиткі, щоб ними можна було передати ті почування пізнішим поколінням. Виходить, що тут треба братися за інші засоби. І от на це й дає Юрій Липа відповідь, коли пище таке:

„Але тривале відчування життя в тих роках може дати тільки **література, малярство, мистецтво взагалі.** Французький нарід не мав би в своїй духовості бою під Ватерльо, колиб у свій час не описав був його Стендаль, або пізніше В. Гіґо. Анґлійці недурно кажуть, що вониб не мали своєї історії в крові, колиб її не наповнив артистичним змістом Шекспір у своїх песах.

„Шекспір не тільки описав зверхньо (зрештою дуже недокладно, як недокладно описує і Шевченко українську історію); він розвязав духові суперечності, що їх мабуть і досі переховує в своїх грудях анґлієць. Як, наприклад, розвязати конфлікт змагання анґлійського короля до найбільшої влади та зверхньої пишноти і змагання анґлійця-одиниці до якнайбільшого пошанівку для його людського щастя та незалежности? „Король Йоан", „Едвард III", „Гайнрих IV", „Гайнрих V" Шекспіра — це все актуальні теми і досі для британця, для дорстаючої частини британського суспільства, ба, складова частина духовости британця, що її він мусить пережити, щоби бути вільним бритом. У своїх творах Шекспір дає дуже багато не тільки для британців. Не дурнож, коли у сучасній Франції кілька років тому виринула квестія можливости диктатури, юрби парижан, немов шукаючи на це відповіди, прямували до театру, щоби пережити свої шукання в „Коріоляні" Шекспіра.

„Скількиж мають українці нерозвязаних духових таємниць, незорґанізованих, мандрівних зявищ і почувань! Які є корінії отаманії в українській духовості? Як розвязали роки 1917—21 формування типу українського старшини, готового до всіх несподіванок українського терену? Як поставали суперечності між ідейністю повстанців і потребою мати матеріяльне удержання? І багато більших, і менших речей.

;„Дехто пробує розвязати це механічно, самими доктринами. Напр.: отаманія — це гидра. Відтяти голову кожному отаманові, чи хочби позбавити правних та ідейних підстав існування. Чи дійсно це розвязання? Чи Британія булаб сильна, колиб тільки стинала голови своїм піратам і опришкам, колиб потрапила тільки нищити, а не вміла зєднувати своєї власної крови? Чи не відкинення піратських традицій, Лоренс та тисячі сучасних Лоренсів, і назва найбільшого панцирника „Робін Гуд", що звучить як „Кармелюк", або „Довбуш"?

„Якже має розвязати література такі зударності почувань у середині духової раси? Чи вистарчить, як за большевицьким зразком, або за вказівками А. Скварчинського, польського ідеольоґа захватности, тільки механічний поділ на чорні і білі особи, одних дуже ганити, а других хвалити? Тоді це булаб не література, тільки гола ілюстрація доктрини. Тимчасом справа йде про почування людей, і то живих людей. Таких, що ми з ними моглиб зжитися, щоб їхні конфлікти булиб нам близькі і рідні. Щоб їхні страждання і змагання зродилися з української крови, запалу, віри. І в цьому є істота мистецького розвязання, щоб мати якнайбільше любови, гарячої симпатії до тих, що їх описує мистець, письменник. Тоді при цьому всі зверхні риси подій р. р. 1917—1923, хоч і дуже важні , стаються другорядними.

„Читач входить не в зверхнє життя великих років, але у внутрішнє життя людей того часу. Входить без примусу, шляхом любови і привязання до своєї раси, і стає віч-на-віч з усіми важнішими почуваннями тих людей. Письменник-епік ставить читача мовби на місце тих людей і каже чинити, переживати. Приготовлює тимсамим до розвязання, експортує до нього. Колиж прийде фактичне розвязання по такій найбільш людській підготові, то це вже не справа письменника.

„Його завданням відчувати глибоко й гостро духове життя своєї раси і в найбільшій відданості бути для всього великого в тім життю великим свідком".

ПРОЦЕС ТРОЦЬКІСТІВ — ЗАГАДКА

Відомий процес проти 16 „троцькістів" минув. Засуджені вже давно розстріляні. А всетаки світова преса розписується далі про цю подію. Появляються дописи з Москви про останні хвилі засуджених, в яких пищеться про те, що вони до останньої мінути були певні, що їх уласкавлять, як це їм приобіцяно при допитах. Пишуть про ті проклони, звернені в сторону Сталіна, які видавали засуджені в останній хвилі перед розстрілом. І описується багато чого іншого, та всетаки всі ті описи не вияснюють переконуюче цілости цієї крівавої події. Не може вияснити її й Н. Басехес, московський кореспондент віденського часопису „Нає Фрае Прессе", відомий з цього, що саме він є одним з найкращих знавців цього, що діється в Советах.

В своїй статті, в якій описує процес і страчення троцькістів, Басехес заявляє, що ця подія є для нього політичною і психольоґічною загадкою Та одно є для нього тут певне: що в цілій тій траґедії не відгравала ніякої ролі — ідеольоґія. Про неї не клопоталися.

Загадкою для Басехеса є і те, чому взагалі ведено цей процес і чому його так широко розреклямовано, коли можна було впоратися з троцькістами зараз по вбивстві Кірова на підставі „кіровського закона", який не вимагав довгих процесів. Тодіж розстрілювано людей по розправі й засуді, що тревали всього кілька хвилин, чи годину-дві. Крім цього Совєти вже від довшого часу намагаються уникати прилюдних процесів, а усувають нелюбих їм людей в такий спосіб, що коли вони і живі, то літами не можна навіть дізнатися про місце їхнього побуту. Адже кількох членів редакції французької большевицької ґазети, що її видають в Москві, вислано на заслання в далекі сибірські землі без суду і навіть без означення, в чім саме ці заслані провинилися. А тепер, як бачимо, сталося щось зовсім інше.

Не можучи розвязати цеї загадки, Басехес певний одного, а саме упадку авторитету комуністичної партії. Він каже, що тепер і самі завзяті комуністи не повірять в ніякі обіцянки партії, в ніякі „демократичні" реформи, які уряд заповів і яким зробив таку велику рекляму. А далі, й самі найщиріші комуністи будуть тепер боятися висказати свою думку, бо не будуть ніколи певні, чи за неї не прийдеться їм відповідати перед судом, а то й переплатити життям. І так воно вже й є. Комуністи бояться навіть далі дискутувати над проектованою урядом конституцією. Замовкла отже й та свобода вислову, що була досі толерована в середині самої комуністичної партії. Супроти цього не можна надіятися на якусь зміну в Советах. Як буде яка зміна, то хіба на гірше. Бо терор буде поширений тепер на усіх тих, яких уряд захоче підозрівати в тім, що вони замало льояльні, або які з інших причин не є на руку тим, що є при владі. Всі вони підпадуть під рубрику „фашистів" і „терористів".

Мусій Степанчук.

МОЛОДИМ УКРАЇНСЬКИМ НАЦІОНАЛІСТАМ

О, молодіже, надіє наша, діти!
Вся наша сила і труд іде за вами.
Як ми ідемо непевними шляхами,
То вам судилось цей шлях наш продовжити.

Ідіть же діти, та не йдіть манівцями,
Свій хід і очі в одну ви ціль спрямуйте
І в ході й хвилі на свари не марнуйте,
Як це водилось в історії між нами.

Бо хоч далеко від вас лани Вкраїни,
Хоч моря ділять вас з сестрами й братами,
Та Рідна Мати стежить там за вами
І благословить ваш труд серед чужини.

І не кажіть, що ви чужі для неї,
Що інший край тут і інша у вас мова,
Ви в вік будете її дітьми по крові;
Ох, будьтеж всі ви дітьми і по ідеї!

Взнесіть високо ви стяг золото-синій,
Що предки ваші з ним йшли і умирали.
Ох, поможіть, щоб брати вільними стали
В Вільній Державі, Соборній Україні!

Сам Бог за це вас винагородить певно,
Діждетесь чести ви в світі і пошани
І ненька ваша до вас руки простягне
І скаже: Будьте ви всі благословені!"

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

(16)

По лавицях розложені коробки, пуделка, старі часописи, квітки, брудні дитячі руки. Учительчин голос бадьоро лунає і в його переливах повстають образи далекої карпатської війни, де в снігах, скелях, проваллях кладуть свої білі кості наші брати, наші батьки. Дитячі обличчя горять полумям великої уяви-війни. Очі світяться жаріючими іскорками життя, страху, здивування, бажання...

Але що у Володьковій душі творилося, того не розкаже він ніколи, нікому. У ті гарматні, буревійні дні родилася у ньому тайна...

Присмак сліз, барва сорому, тремтіння соняшного проміню, що проник у найтемніше місце його я, зродили й визвали на кін життевого помосту велику тайну тайн — не зрівнану з нічим у красі та силі...

—o—

Весна виробляла свої веремії, не дивлячись на ніщо. Земля, як і завжди, пахтіла своїм тяжким пянливим запахом. Ліс одягався і небо горіло блакитним вогнем.

Пора прощатися зі школою. Он Матвій на полях чоботиськами ґрасує, сипле пригорщами зерно. Жайворонки бють у небо, ніби крикливі ракети. Зінька хлопця привела, а тепер за плугом, як мужик, ступає.

Володйкові шкода було кидати школу. Ходить до самого кінця. Ганка також ходить, але більше з нею не балакав. І так осоружні хлопчиська проходу не дають. З Фоном знов побився, навіть учителька зауважила, що „наш Володько балує".

З війни доходять чутки, що в руській армії появилися „ізменнікі". — Ота проклята дрань! Ота зволоч! — лаявся Матвій. — Кров людську продають. А що робить Ніколай Ніколаєвич? Чому не вивішує все до тла...

Кажуть, війську потрібні „снаряди", а вони сухарі пруть. У Карпатах худоба гине. Коней гнилими сніпками зі стріх кормлять. А такі коні. Боже, Боже!...

Од Василя знов нема ніяких вісток. Хто його знає, чи живий. Великдень цього року ніби поминальниця. Нема горівки, нема співу.

При розговінню свяченим яйцем, і в Єлисея, і в Матвія, всі Василя згадували.

Одарка оповідала: — Прийшла я, голубята мої, на всюночну до церкви... Господоньку Святий! І церква та сама, і світла не менше, і співають хороше, а на душі у мене ніби гніт лежить. У Велику Пятницю висповідалась, до Причастя аж у неділю підступила, два дні рисочки в устах не мала. Стала навколішки перед Матірю Божою, молюсь, а молитва не йде на думку. Диявол заволодів мною. Кажуть, що то гріх за людиною так побиватися, та ще й у церкві... Але що діяти, що чинити. От клянуся, що я не могла за „нього" не думати. Гріх — грішний, але не могла... Про Бога требаб, так ні... Він, мій сокіл, мій орел, моя кохана дитина, замісць святого образу стоїть сумний перед моїми очима.

А як розговлятися почали, Палажка впала на постелю й так, мої людоньки, зайшлася, так тяжко заголосила. А я стою коло столу, як деревяна, офірку в руках трримаю, хочу перед образом приліпити. В очах моїх темно, темно зробилося, ніби хто мене узяв та й закрутив, а після раптом поставив на землю. Не можу на лаву звестися, щоб офірку приліпити. Вчіпилася за ріг столу, але не вдержалась. Як стояла, так і звалилася до землі. Плакати не було сили.

Ніде нема радости в ті дні. І на землі, і на небі. Отже і дзвони дзвонили, але звуки їх, мов тінь від густого лісу, мов жалоба від чорного серпанку. На цвинтарі дівки не виводять „кривого танку", ані пісень не співають. Голови, як і завжди, барвінком та паперовими квітами квітчані, але сміху не чути, вивіскувань нема, парубків чубатих нема. Є недолітки, що тягнуться догори, на пальці спинаються і плачуть від міцної затяжки тютюном.

Там десь у Карпатах парубки. „Ой, по горах, по горах австрійських, солдатскіє кості під снігом лежать", — виспівують дівки.

А чиї кості? Пішов Василь, Петро, Данило... Скільки їх пішло. Все в Карпати, все під Варшаву, все у мазурські багна, все в авґустовські ліси,. Напхали, завалили трупом, загатили багна, засипали гори... І звідки візьметься радість?

На Великдень якийсь москалик плівся шляхом і до Матвія забрив. Матвій запросив до столу, а Настя ковбасу і печеню, і все, що мала, виставила. Матвій розійшовся, що війна, мовляв, від Бога. Бог так, видно, хоче. І слава Йому, все таки „наші" хоробро „деруться". Все таки погнали нехриста у глиб його царства.

Матвій говорив з вогкими запаленими пристрастю очима, а москалик все „оплітав та оплітав"...

— Пробачайте, що може у нас не так, як у вас. У нас усе, пробачайте, по простому... — оправдувалася Настя.

— Нічаво, старуха. Колбаса хараша. А ти, тятька, зря ґаваріш... Да! Ти старий чоловік, ситий і дома. На фронтах ти не бував і війни отієї самої не видав. Та й царя ти також не бачив. Я, можна сказати, ближче від нього був, а також не бачив. А війну оту саме хай собі чорт спокійно візьме. Думаєш, я знаю, за що кров ллю? За родіну? Карпати родіна моя? Так? Помиляєшся. Плювать мені на ті самі Карпати... От що... Родіна моя Рязанка... Понял? А на якого чорта мене сюди перли, сам толком не розберу...

Матвій замовк і зніяковів. Видно в тон не потрапив. Знати, це „роззлоблений" москалик.

— Я уж, мамаша, — звертався москалик до Насті, — три рани в Карпатах дістав...

А от і третій раз несу туди свою башку, по четверту рану; а ні, то куля в лоб. І все до чорта хай прахом стелиться...

Хто його знає, що то за москаль. Може надісланий, може втікач який, що народ бунтує... Але що Матвієві до того за діло... От наїсться і хай іде собі з Богом. Може він Карпат і не бачив, а тільки хвалиться ранами.

Зараз по Великодні кінчився шкільний рік. Після випадку з Ганкою Володько уникав учительки. Не бажав з нею зустрічатися, не усміхався. Також не просив пуделок та коробок. Все це Хведот дістав, а Володько навіть не зацікавився, навіть оком не кинув.

Після останньої лекції, останнім відходив Володько. Учителька йшла з ним і коли Володько сухе „досвіданія" кидав, протягнула руку і мовчки взяла його за карк. Він оглянувся.

— Навіть до мене не зайдеш, Володику? Навіть не попрощаєшся?

Перед ним виходили на двір босі дівчата з хуторів. Відходив з маленькою порожньою торбиною через плече Хведот. З тилявецьких дітей не було нікого.

Володько мовчки повернув до учительчиної кімнати. Там чистенько, пахнуть цвіти. На стіні чітко тикає білий годинник з тягарками, жовтим мідяним вагалком, прикрашений квіточками-незабудьками.

(Дальше буде).

Жінка вернулася з вакацій і питається служниці:

— Чи як мене не було, пан усе їли дома?

— Так, — відповідає наймичка — лише кілька разів вернулися так пізно, що спізнилися на снідання.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

60-ЛІТНІЙ ЮВИЛЕЙ ҐЕНЕРАЛА В. КУРМАНОВИЧА.

Минуло 17 довгих літ від цеї хвилі, коли Українська Галицька Армія, що оперувала коло Львова, почала свій відворот. Беззбройна, зморена голодом і холодом, відступала зі своїм вождом В. Курмановичем на чолі.

Дня 29. квітня 1919 р. тривожно дзвонив телефон у кожнім курені коло Львова. Команда бриґади доносила до Ґенерального Штабу, що скрізь на цілому фронті почався загальний наступ поляків на наші позиції. Це прибули свіжі, добре засоблені в німецьку зброю познанські дивізії під проводом польського ґенерала Івашкевича. Скрізь голосив телефон майже ці самі слова.

Поляки зачали засипувати наші сотні барабанним вогнем ріжного калібру. Хлопці держалися добре, всеж таки не видержували з браку набоїв.

В такому розґарі пекольних боїв у квітні наш фронт коло Львова **заломився** і почався загальний відворот нашої армії на цілому фронті.

Місто за містом, село за селом займали переважаючі сили ворога, добре узброєні й засоблені в увесь воєнний матеріял, який Польщі достарчала союзниця Франція.

Стрільці Галицької Армії босі, голодні й без зброї, майже без набоїв, знайшлися без союзників, окружені зі всіх сторін ворогами.

У такому критичному положенню Галицька Армія у своїому відвороті опинилася коло Чорткова.

Тут слід зазначити, що в часі відвороту нашої армії боягузи лишались по домах, хто коло любки, а хто коло жінки, так, що коло Чорткова лишились самі найкращі хлопці-герої галицької землі, бо це були хлопці, які в часі відвороту переходили нераз свої села, але в них не лишалися, а йшли зі своїми старшинами дальше. Власне з таких хлопців складались тоді останки могучої духом Галицької Армії.

Дня 6. червня 1919 року невтомний ґенерал Курманович здержує відступ і порядкує частини та засоблює їх у набої, які надійшли з Чехії, виготовляє плян наступу й наказує частинам бути готовими.

Прийшов день 8. червня. Ґенерал Курманович приказує наставити дула (коло 100 гармат) на польські позиції.

І ось так перед сходом сонця зачали грати наші гармати. Заклекотіло і затряслось повітря і рівночасно появилися хмари диму над польськими позиціями, в яких були скопані свіжі познанські полки. За хвилю рознеслась голосна команда наших старшин: — Хлопці, вперед! І ці хлопці всі як один пішли вперед. Ніхто навіть не скривився перед дощем куль з французьких скорострілів. Кожний з окликом „Слава!" біг вперед, а всі до одної цілі. — до побіди.

Поляки не видержали і кинулись втікати, лишаючи скорострілки й іншу зброю антанти на полі бою.

На другий день шлях на Тернопіль — Золочів — Бережани був уже отворений. В погоні за ворогом понеслася стрілецька пісня: „А ми тую червону калину підіймемо..."

Одначе недовго наша армія ішла вперед. Що дня давався відчувати великий брак набоїв. Вкінці з початком липня прибула ще одна свіжа польська армія, а це армія Галера, яку Франція засобила в увесь потрібний воєнний матеріял, а до кожного полку приділила французьких офіцирів. Почався наступ на наші позиції на лінії Перемишляни —Гологори—Золочів.

Переважаючі сили ляхів змусили тоді Галицьку Армію відступити за Збруч.

Цього року припадає 60-ліття ґенерала-хорунжого В. Курмановича, бувшого шефа Ґенеральної Булави коло Львова, як також команданта і вождя Галицької Армії. Ґенерал Курманович вславився в битві під Чортковом і під його проводом Галицька Армія осягнула світлі побіди. А тепер ґенерал Курманович дальше працює по ділянках військових, будучи в звязку з проводом українських націоналістів.

До цього додамо, що скрізь тепер вшановують ген. Курмановича за його вірну службу українській визвольній ідеї.

Щоби пошанувати його заслуги і тут в Америці, бувші стрільці з Нюарку, Н. Дж., які належать до Стрілецького Гуртка ч. 9., разом з відділом ОДВУ ч. 70 влаштовують святочну академію в память 60-літніх роковин ґенерала Курмановича. Академія ця відбудеться в неділю, дня 11. жовтня, пополудні. Думаємо, що й по інших містах не забудуть за ці роковини.

Ю. Баранюк,
Нюарк, Н. Дж.

УКРАЇНСЬКІ ЛЕТУНИ НА УКРАЇНСЬКОМУ КОНГРЕСІ МОЛОДІ.

В неділю рано, коли в Філядельфії відбувався конґрес Української Молоді, чути було, як у воздусі кружляв літак в околиці Френкфорду, облітаючи цю місцевість кілька разів.

Це був літак українського летуна Андрія Прухніцького, сина Івана Прухніцького, бувшого громадянина з Френкфорду, котрий приїхав із своїм тов. Іваном Прухніцьким зі стейту Конетикот на конґрес.

В імені Українського Горожанського Клюбу з Френкфорду привитав підписаний летунів на летунськім полі та побажав молодому летунові успіхів у його праці на полі летунства.

Шкода, що цей прилід молодого нашого летуна був так несподіваний, що українське громадянство в Філядельфії не мало нагоди бачити наших летунів.

Теодор Липка.

Мусій Степанчук.

ОСІННА ПІСНЯ

Я співаю так, як знаю,
Співаю ввесь день,
Та найбільше я співаю
Осінніх пісень.

Бо ті пісні, що зимою
На папір кладу,
Тужать, плачуть враз зо мною
Збільшають тугу.

А весняні пісні будять
Весни юний час,
Що минув і вже не буде
Ніколи у нас.

Літні пісні улітають
Аж до рідних нив
І все тужать, виглядають
Багатих там жнив.

А осінні пісні мої,
Хоч не голосні,
Вони тихі й уродливі,
Як ниви буйні.

З ними я ходив до школи,
Там з книжок читав,
З ними з трудом та поволі
Я світ пізнавав.

З ними вчився я, як жити
Посеред людей,
Як свій рід і край любити
Й загин батьківщей.

З ними скарб землиці-мами
Я скоро пізнав,
Із осінніми піснями
Я в світ вандрував.

Тож осінні пісні тихі
Співаю я все;
Вони присипляють лихо,
Що душу гнете.

ЗАПОМОГОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗА ЮНІОЗАЦІЮ СТАЛЕВОЇ ІНДУСТРІЇ

У Пітсбурґу зорґанізувався Комітет Запомогових Орґанізацій для Піддержки Юніозації Сталевої Індустрії. Орґанізаційний Комітет Сталевих Робітників всеціло підтримує працю цього Комітету і через свого голову, Филипа Мурея, закликає всіх людей, заінтересованих у поліпшенню життєвих умовин сталевих робітників, до активної та енерґійної підтримки праці цього Комітету.

Комітет Запомогових Орґанізацій для піддержки юніонізації сталевої індустрії був створений на прелімінарній конференції провідників запомогових організацій, котра відбулася в Пітсбурґу 8 серпня 1936 року. Присутні провідники ріжних запомогових орґанізацій, після вислухання доповіди голови Орґанізаційного Комітету Сталевих Робітників, п. Филипа Мурея, одноголосно погодилися всіми можливими способами дати підтримку тій великій і корисній для всіх робітників праці, що її проводить Орґанізаційний Комітет Сталевих Робітників. Але щоб ця підтримка була справді підтримкою всіх запомогових, культурних та громадських організацій, які заінтересовані в поліпшенню життєвих умовин своїх членів та взагалі робітників, вирішено вибрати вужчий діючий комітет, який мав би за завдання скликати ширшу конференцію всіх запомогових, культурних і громадських організацій, що готові допомогти цьому рухові.

Цими днями вибраний комітет, до якого входять представники від усіх орґанізацій, що були присутні на першій підготовній конференції, вислали заклик до 1,500 краєвих національних та льокальних організацій, як теж 600 ґазет, включаючи сюди ґазети — оргáни всіх запомогових орґанізацій ріжних національностей.

Заклик Комітету Запомогових Орґанізацій.

У виданому Комітетом заклику говориться так:

„Дорогі брати і сестри:

„Орґанізаційна кампанія в сталевій індустрії, яку розпочав Орґанізаційний Комітет Сталевих Робітників з Комітету за індустріяльну орґанізацію, на чолі якого стоїть Джан Л. Луїс, президент юнії Юнайтед Майн Воркерс оф Америка, є одною з найбільших справ зі сторони орґанізаційних робітників.

„Ця кампанія обходить не тільки трейдюнії. Вона в однаковій мірі обходить і запомогові орґанізації.

„Конференція краєвих урядників запомогових орґанізацій, що відбулася в Пітсбурґу 8 серпня, які репрезентували понад 300,000 членів, вирішила активно піддержувати орґанізаційну кампанію в сталевій індустрії, розуміючи цілком добре, що обезпечення більшої платні, коротших годин праці, кращих умовин праці є в інтересі членів запомогових орґанізацій. Сильна індустріяльна юнія в сталевій індустрії, працюючи в цих цілях, зможе поліпшити обезпечення нашого членства.

„Запомогові орґанізації робили постійні старання збільшити обезпечення наших членів, але наша можливість здійснити це є обмежена з огляду на небезпеки, з якими наші члени зустрічаються в індустрії з причини поспіху, нещасливих випадків, необезпечення на роботі, довгих годин праці, низької платні і т. п.

„З огляду на це все, ми, представники запомогових орґанізацій, скликаємо широку МАСОВУ КОНФЕРЕНЦІЮ з усіх запомогових, культурних та громадських орґанізацій, яка відбудеться в неділю, **25 жовтня, в 1-шій годині пополудні, в Словінїян Гол**, вул. 57-ма і Ботлер, Пітсбурґ, Па.

„Головним бесідником на цій конференції буде **Филип Мурей**, голова Орґанізаційного Комітету Сталевих Робітників. Конференція ставить собі за мету вишукати способи і засоби практичної допомоги юніонізації сталевих робітників кожною зокрема і всіми орґанізаціями".

Представництво на цю конференцію визначено в такий спосіб: делеґатів можуть висилати всі запомогові, культурні і громадські орґанізації. Краєві національні комітети можуть висилати найбільше 5 делеґатів; дистриктові, повітові та міські комітети по 3 делеґати; кожний окремий відділ може висилати 2 делеґатів. Всі делеґати повинні мати відповідні мандати, які висилається всім орґанізаціям разом з закликом на конференцію. Комітет просить усі орґанізації, що братимуть участь у цій конференції, прислати добровільний даток на покриття розходів, що звязані з цією роботою.

Закликають підтримувати Орг. Ком. Сталевих Робітників.

При кінці цього листа до всіх запомогових, культурних і громадських орґанізацій Комітет Запомогових Орґанізацій дає отсей заклик:

„Ми кличемо всі і кожну зосібна орґанізацію в її околиці дати якнайбільшу підтримку і допомогу Орґанізаційному Комітетові Сталевих робітників в тій місцевості і де тільки можливо, творити комітети з метою співпраці з орґанізаційними комітетами". За діючий комітет підписані Б. К. Геберт, Дж. Газунас і Дж. Вітковіч, який є секретарем орґанізації.

Всі листи, чеки, моні ордери і т. п. треба висилати на адресу:

George Witkovich,
Commonwealth Bldg.
316 — 4th Ave., Room 1209,
Pittsburgh, Pa.

Іван Цанкар.

ЩАСЛИВО ВЕРНУЛИСЬ

Три їх стояли перед селом. Всі три передчасно постарілі, похмурі та зогорблені, слабі наслідком мандрівки та довгої подорожі з Америки у рідний край. Там зливали землю потом свого чола, там пускали в рух сильні машини силою своєї крови. Без сили та крови прийшли тепер виснажені, перетомлені. Був вечір. Там у долині лежало біленьке село, під смерековим лісом. Стояли там наче трое переляканих дітей та не мали відваги йти далі. Перший сказав:

— Вже буде пять літ, пять довгих літ, як я розпрощався з моєю судженою. Бог зна, чи ще живе, Бог зна, чи не віддалася! Хай Бог благословить її, коли вона вірна мені. Хай буде здорова та її діти, коли віддалася! Я пішов був, щоб їй принести багатство, а приношу їй тугу та журу. Як я стану перед нею, щоби не запастися під землю зі стиду перед її очима!? Мандрівникануждар вона не буде любити. Вона хай буде щаслива, а для мене ліс і мандрівка!

Другий сказав:

— Десять літ буде, десять довгих літ, як я розпрощався з мамою, бідною, старенькою. Чи живе ще вона тому, що їй не дає вмерти спогад і туга, чи може померла з жалю і гріб її запущений? Коли померла, то дивиться на мене з неба, бо вона була свята мучениця. Коли живе, тяжко мені! Як стану перед нею, коли я приобіцяв їй навколішках, що принесу білого хліба, а приношу смуток і журу? Радніше я проливав би сльози на її гробі ніж перед її лицем. Коли вона не вмерла, вмре з болю.

Третій сказав:

— Жінку я оставив дома та трое дітей. Сім літ, сім довгих літ. Потерпіть, говорив я, та заждіть, Бог змилосердиться над нами, як вернуся, буде хата нова, буде стайня повна та земля знову родитиме. А тепер приношу їм лише біду та біль. Чи стоїть іще ця хата? А може запалася і мої очі більше не побачать її? Чи живе ще моя жінка, жде мене кожного полудня і кожного вечора ставить на мому місці на столі ложку та виглядає у дверях? Чи живуть іще мої діти, бідненькі, чи розігнали їх по світі? Я радніше привитав би їх на запущеному цвинтарі, ніж маю стануть перед ними бідний та хорий!

Стояли перед селом, усі три сумні та пригноблені. Ні один із них не обернувся, ніодин не пустився до лісу, наче вкопані стояли. Бо їх туга була більша ніж біль.

Держалися за руки наче боязкі діти, коли йдуть лісом, і пішли до села.

Перший ввійшов у хату судженої та пристанув на порозі, наче прошак і подорожній. Суджена заплакала з радости, обняла його за шию та поцілувала.

— Добре, що ти прийшов такий, який ти є! Щасливо прийшов ти, наче приїхав білими саньми, запряженими в чотири вороні коні!

Другий ввійшов у хату своєї матери, сумний та заляканий. А мати заплакала з радости та поцілувала.

— Добре, що ти прийшов, мій сину, такий, який є! Бог дозволив мені дожити цієї радости, що бачу тебе!

Третій ввійшов у хату своєї родини, станув на порозі, у стиді та болю. Відразу пізнала його жінка, пізнали діти й обняли його.

— Добре, що ти прийшов, чоловіче! Добре, що ви прийшли, тату! Краще, що ти прийшов до нас, ніж ти прийшов би із сріблом і золотом! На столі є твоя ложка, вечеряй з нами. Сьогодні хай буде свято та радість у нашій хаті!

(З хорватської мови переклав **М. Н.**).

НА СВІЖУ МОГИЛУ АНАСТАСІЇ РИБАКОВОЇ

Серпнева днина чудова
Смутком повита довкола,
Тихий вітрець повіває,
Доньку навіки прощає.
Прощай, прощай, спи спокійно
В чужій землі в домовині,
Вітер від Тебе занесе
Поклін неньці Україні.
Ти любила край свій рідний,
Рідні села, нарід бідний,
Про їх долю Ти співала,
Разом з ними Ти страждала,
Палким словом загрівала,
Про їх горе Ти писала,
Проганяла ту зневіру,
Будила в нас в краще віру.
З болем серця Ти глядила
На Вкраїну, її горе,
І думками все линула
В рідні степи, в рідні гори.
Нехай Тобі чужа земля
Во вік віки пером буде,
Твою любов для народу
Він ніколи не забуде!

Катерина Маланчукова.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

СТ. ЛУЇС, МО.

На Рідну Школу.

У неділю, 30-го серпня ц. р., в Укр. Нар. Домі відбувся 20-літній ювилей самостійного Т-ва стейту Мізурі, Успення Пресв. Діви Марії, на котрім була заступлена ціла українська околиця. Підчас обіду присутні не забули й за Рідну Школу і на заклик гром. Логуша склали свої жертви. Жертвували по $1: В. Логуш, М. Кульчицький, о. Г. Павловський; по 50 цнт.: В. Грамоцький, Кухев, В. Щупляк, М. Левицька, І. Добромильський, О. Грамоцький, І. Була, І. Греськів; по 25 цнт.: Ю. Микуляк, І. Любчин, П. Чулик, М. Чулик, М. Дмитришин, Ф. Владика, І. Гатлан, Т. Костецький, Й. Хлопак, М. Паращак, Ф. Пристай, п. Шульц, В. Гук, пані Гук, М. Бартіш, пані Пристай, С. Василюка, Е. Пюркевич, Й. Павлишин, а решту дрібними датками. Те все разом складає суму $12.75, котрі вислано на Рідну Школу через Обеднання. Збіркою занялася панна Софія Паращак.

Учасник.

—o—

РОМ, Н. Й.

З весілля на бойову акцію.

Дня 5. вересня ц. р. відбулося в Ромі весілля п. Романа Фенчинського з панною Розалією Павелко. Гром. Фенчинський є добре відомий українському громадянству в Ромі, бо був тут учителем українських танків. Також панна Павелко є відома добре українській місцевій громаді, бо брала цілий час чинну участь в громадському життю. Була урядницею Клюбу Українських Танцюристів, як теж членицею Українського Аматорського Кружка.

Молода пара запросила гостей, серед яких був о. Кошіль. Серед веселої забави гості хотіли обдарувати молодят. Одначе молодята і їх родичі запротестували проти цього і сказали, що коли ласка, то хай гості зложать щось на бойову акцію. О. Кошіль забрав слово й у короткій промові представив гостям останні події, що відбуваються в краю та закликав їх, щоб підтримали нашу молодь на рідних землях на цьому важкому шляху, яким вона нині ступає. Вслід за тим переведено збірку, якою занялися панночки Катерина Гладун і Литвин. Приявні зложили $18.75, які то гращі вислано через Обеднання на бойову акцію.

Зложили такі особи: Роман і Розалія Фенчинські $2; Фред Агел $2; по $1: о. В. Кошіль, М. Семкайло, В. Тимчишин, О. Гадз, П. Романович, Д. Іванців, М. Кізлик, Н. Гладун, І. Лаврук, М. Рітшел; по 50 ц.: Н. Кузьма, О. Яворський, Антонія Гулань, А. Фицик, Й. Гемткович, Т. Яворська, А. Сохан, М. Павелко; Й. Жмудовський 25 ц. Дрібними 50 ц.

С. Г.

—o—

ФЛОШИНГ, Л. АЙ., Н. Й.

З ювилею на інвалідів.

Дня 19. вересня відбувся 25-літній ювилей подружжя громадян Івана і Олени Білоусів, власників знаного українського цвіточного заведення на Лонг Айленді.

На це торжество зійшлися їх найближчі приятелі, а підчас обіду промовляли їх бувші дружби і старости.

Забрав теж слово о. Д. Профета, який, крім щирих побажань ювилятам, згадав за визвольну боротьбу українського народу на рідних землях і за тих, які положили своє здоровля і молодість в цій боротьбі, т. є. за українських інвалідів. Він теж попросив присутніх про добровільну жертву на цю ціль.

Присутні зложили жертву в сумі $14.30, яку розділено: $9.30 на українських інвалідів і $5 на українську радіову програму.

Збіркою занялись громадяни Іван Сидор і Іван Гнатів.

Зложили по $1: о. Д. Профета, І. Сидор, О. Мартин, П. Мартинів, І. Білоус, І. Гнатів, А. Ганка, А. Малія, Г. Клайн, А. Балян і А. Гірецький; по 50 ц.: І. Рибак, Н. Дудишин, Н. Богун, К. Василишин, О. Гнатів і М. Сербинський; по 25 ц.: Т. Білоус.

Збірку на інвалідів переслано до краю через Обеднання.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

Член 361 від. У. Н. Союзу, Ню Йорк, Н. Й. — Можете те все спокійно описати в листі до Інформаційного Бюра, звідки дістанете відповідь. Пишіть на таку адресу:

FLIS (Ukrainian Bureau),
222 Fourth Ave.,
New York,

Гість, Пасейк, Н. Дж. — Допис про ювилей міг би бути поміщеним тоді, якби була зложена з цеї нагоди жертва на якусь народню ціль. Щодо другої справи, то з неї не буде ніякої користи, якщо буде подана до часопису в такій формі, як Ви переслали. Треба піддавати думку, як практично розвязувати цю важну справу й обговорювати та вирішувати це на таких зібраннях як Конгрес Обеднання.

ЖИДИ У ВНУТРІШНІЙ АДМІНІСТРАЦІЇ СССР.

Недавно подали ми спис жидів, які є в дипльоматичній службі СССР за кордоном. Нині подаємо спис жидів, які займають високі становища у внутрішній адміністраційній владі в СССР. І так комісарем внутрішніх справ є Гершель Ягода (жид), першим його заступником Агранов-Зоренсон (жид), другим його заступником Прокофієв (москаль).

Головна управа державної безпеки: нач. Гай (жид), Молчанов (москаль), Слуцький (жид), Шапін (жид), Павкер (жид), Добродіцький (жид), Бяльський (жид), Вулій (жид).

Головна управа державної охорони: шеф Поленський (жид), Могильський (жид). Щирвінд (жид), Геймш (лотиш).

Головна управа концентраційних таборів: начальник Бергман (жид), його заступник Фірін (жид), начальник таборів: Кочан (жид), Фінкельштайн (жид), Погребінський (жид), Серпуховський (жид), Сабо (мадярський (жид), Золін (жид), Мезнер (жид), Бродський (жид), Адамсон (лотиш).

Управа областей: Московська — нач. Реденс (жид), Ленінградська — нач. Заковський (жид), Західна Росія — нач. Блать (жид), Північна Росія — нач. Ритковський (жид), Курська — нач. Суворов (москаль), Озівсько-Чорноморська — нач. Фрідберг (жид), Саратівська — нач. Піллер (жид), Сталінград — нач. Раппапорт (жид), Оренбурська — нач. Райський (жид), область Верховинців — нач. Абранпольський (жид), Північний Кавказ — нач. Файвилович (жид), Свердловська — нач. Шкляр (жид), Західній Сибір — нач. Гагель (жид), Сьідній Сибір— нач. Боцький (жид), Далекий Схід — нач. Дерібас (жид), Україна — Балицький (поляк), Закавказька область — нач. Гогізе (грузин) Башкірська область — нач. Лелікман (жид).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. ім. Івана Франка, від. 241, повідомляє всіх місцевих і позамісцевих членів, що збори відбудуться в суботу, 3-го жовтня, в годині 7-мій ввечір, в гали церковній при Блекстон ул. Просимо всіх членів прийти на ті збори, бо маємо важні справи до полагодження. На тих зборах буде справоздання з пікніків. — Уряд.

ПОВОРОТ ГО ТЯЖКИХ ХАРЧІВ.

(Подає д-р Джан Л. Райс, комісар здоровля міста Ню Йорку).

З приходом осінньої пори наступає нахил до побудження апетиту. Кожний відчуває потребу більшої скількости харчу в осени, ніж підчас душних та літніх місяців, і більшість людей стосується до тих вимог. Відтепер, підчас холодніших днів, як теж зимових місяців, організм людини зовсім природньо вимагає більше харчів. Хто дбає про те, щоб набути більше ваги, власне тепер може цього діпняти.

Більшість людей, при точній обережности, може оминути перетовщення, але це вимагає пильної уваги, уміркованого харчування та повних тілесних вправ. Ціла тайна регуляції чи зменшення ваги полягає в тому, щоби придержуватись нижче поданих приписів. В кого є нормальні залози, той може охоронитись від надмірного та безпотрібного отовщення, якщо буде точно придержуватися цих вказівок.

Отже кожний повинен памятати, що для охорони перед отовщенням треба здержатись від переїдання, а за те треба управляти певного роду тілесні вправи. Вагу можна регулювати щоденним харчуванням. Це перші засади для зменшування та регулювання ваги. Це правда, що людина вимагає більше цукру, крохмалю та товщу підчас холодної температури для вдержання організму в нормальнім стані, але щоб мати нормальну вагу, треба вважати на те, щоб не вживати тих середників забагато.

Навіть підчас холодних місяців порадно їсти досить листкових городин, овочів, свіжих чи сирих, свіжу яриноvу салату, а між тим сікану сиру капусту. Це треба їсти в додатку до картоплі, мяса, хліба та масла. Молоко та молочні продукти зрівноважують харчування, котрі треба вживати в довільних скількостях. Риба постачає протеїни, однак не приводить до отовщення. Її треба споживати хоч раз на тиждень.

Пересічна доросла людина підчас проходу набуває достаточно тілесних вправ, але прохід повинен бути бадьорий, виконуваний кожного дня. Однак один припис не надається для кожного. Лікар повинен бути вашим провідником. Остерігайтесь перед обманцями, лихими дієтами та патентованими ліками.

ФЛІС.

— То ти є найбільший дурень у клясі? Чи дійсно вже більшого дурня нема?

— Є, є, та нині не прийшов до школи. Мабуть хорий.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(15)

Коли чародій Собіто закінчив свої погрози, Тарзан впялив свій гострий зір у нього і мовчав. Здавалося, що його очі наскрізь прошивають примітивну душу чорного. По короткій хвилі він сказав поволі: „Коли ти думаєш, що я не є духом Музіма, коли ти думаєш, що я смертельний чоловік, то попробуй убити мене своїми чарами!"

Чорні селюхи остовпіли. Вони почали нишком перешіптуватися між собою. Вони ще ніколи не чули, щоб хтось у такий зухвалий спосіб визвав їх чародія. Вони думали, що їх чародій відразу прийме визов і знищить в одній хвилі Тарзана. Однак ніщо подібне не сталося. Тепер вони впялили свій зір у ворожбита.

Лукавий Собіто знав дуже добре, що він мусить щось почати і то скоро, бо інакше втратить зовсім вплив над своїм племенем. Він немов пробудився і вискочив наперед, підносячи угору хвіст гієни, що вважався символом його чародійної сили. Чорні з острахом відступили взад і всі тепер із запертим віддихом очікували чогось страшного.

„Ти згинеш! — закричав дико чародій. „Нічого тебе не врятує. Заки місяць підніметься семий раз, ти будеш мертвий, мертвий". Хитрий чарівник міркував собі, що за сім днів йому вдасться щось таке придумати, що врятує його надірвану повагу, а передовсім вдасться йому спрятати цього чужинця, що загрожував його владі.